

Terme Čatež d.d., Republika Slovenija

EDUKACIJA RANJENIKA KAO NEZAIBILAZNI ELEMENT POSTHOSPITALNE REHABILITACIJE

EDUCATION OF WOUNDED PATIENTS AFTER TRAUMA AS UNAVOIDABLE ELEMENT OF POSTHOSPITAL REHABILITATION

Anton Franovič

Sažetak

Posthospitalnu rehabilitaciju ranjenika valja shvatiti, prihvatiti i sprovesti kao proces kontinuiranog i cjelovitog osposobljavanja ranjenika u izvanstacionarnim uvjetima.

Edukacijom, ukoliko je cjelovita, sustavna i metodična, osposobljavamo ranjenog za nosioca svoje posthospitalne rehabilitacije, toliko važne i neodređeno duge u ratnim uvjetima, u kojima zbog preopterećenja uobičajenog sustava za rehabilitaciju, omjer hospitalne i posthospitalne rehabilitacije neminovno preteže na stranu ove posljednje. Uspješno i pravovremeno provedena edukacija ranjenog o načinima posthospitalne rehabilitacije u mnogome će pridonijeti brisanju razlike u kvaliteti cjelokupnog liječenja i osposobljavanja ranjenika u ovim uvjetima u odnosu na optimalnu mirnodopsku rehabilitaciju.

Summary

Posthospital rehabilitation of wounded persons has to be considered and performed as a process of continuous and wholesome recuperation of wounded persons in out institutional conditions.

Education, of complete, continuous and methodic, enables wounded person to become a main participant of his posthospital rehabilitation so important and of unpredictable duration in war conditions, in which due to such circumstances a ratio of hospital and posthospital rehabilitation is on the side of the latter. A successful education of wounded person performed in time on ways and methods of posthospital rehabilitation shall help to eliminate differences in quality of entire treatment and recuperation of wounded person in war conditions comparing it with an optimum rehabilitation in peace time conditions.

Uvod

Posthospitalna rehabilitacija ranjenika (PHRR) je proces njegovog funkcionalnog osposobljavanja koji se odvija u neodređeno dugom vremenu i najčešće u uvjetima koji su, zbog brojnih razloga, daleko od optimalnih. Nju, u njenoj složenosti i kontinuitetu, ugrožavaju među ostalim: nepravilno programiranje, neadekvatno izvođenje i nestručno nadziranje rehabilitacijskih postupaka — propusti kojima je glavno izvorište povrijeđeni sam, odnosno njegova aktualna zdravstvena neprosvjećenost.

Ovaj prikaz nastoji, svuda tamo gdje to psihofizičko stanje povrijeđenog dozvoljava, ponuditi edukaciju u cilju aktualnog zdravstvenog odgoja ranjenika kao sredstvo koje, ukoliko se izvodi adekvatno i uporedo s procesom rehabilitacije, može u mnogome umanjiti sve gore navedene negativne tendencije posthospitalne rehabilitacije, posebno u ratnim i poratnim uvjetima.

Definicija edukacije ranjenog

Edukacija ranjenika o cjelovitoj i kontinuiranoj rehabilitaciji, posebno posthospitalnoj, koju ranjenik uglavnom izvodi u izvanstacionarnim uvjetima, je slojevit proces kojeg sačinjavaju istovremeno psihološki, medicinski i pedagoško-andragoški postupci zajednički usmjereni stvaranju adekvatnog, aktivnog i odgovornog odnosa ranjenika do njegova psihofizičkog stanja nastalog ranjavanjem kao i do svega onoga što ga čeka na putu povratka optimalnoj funkciji, životu u obitelji i društvu.

Metodološki principi edukacije ranjenika

Prihvaćanje edukacije od strane edukatora, ali i ranjenika osobno, njihov optimalni interpersonalni odnos kao i pedagoško-andragoška obučenost edukatora, osnovni su i nezaobilazni principi na kojima se temelji edukacija ranjenika usmjerena sredstvima, načinima i ciljevima posthospitalne rehabilitacije u ratnim i ranim poratnim uvjetima.

Prihvaćanjem edukacije, ne deklarativno već racionalno i pragmatično, osnovni je uvjet za uključivanje i edukatora i ranjenika u proces edukacije. Edukator naime, mora proces edukacije prihvatiti kao jedino sredstvo za dosizanje ciljeva posthospitalne rehabilitacije, a jednako tako valja u ranjenika doseći uvjerenje da bez njegove smišljene i odgovorne aktivnosti posthospitalna rehabilitacija nema nikakve šanse.

Tek pošto je realiziran navedeni, može se realizirati i održati slijedeći metodološki princip edukacije ranjenika: optimalan odnos ličnosti edukatora i ranjenika, odnos kojeg nazivamo optimalnim interpersonalnim odnosom sudionika u procesu edukacije. Bez tog optimalnog odnosa, tj. međusobnog povjerenja, ne može se realizirati prijenos znanja na ranjenog, a još manje se može očekivati njegovo ustrajno, cjelovito i odgovorno provođenje rehabilitacije u izvanstacionarnim uvjetima.

I konačno, posljednji i metodički vrlo složeni princip edukacije ranjenika, princip koji se redovito od strane edukatora podcjenjuje, je pedagoško-andragoški princip. Nepoznavanje ovog principa često dovodi u pitanje aktivni i motivirani odnos ranjenika do svoje rehabilitacije uprkos činjenici da su prethodna dva uvjeta u potpunosti ispunjena. Nepoznavanje metodika u individualnoj nastavi zdravstvenog odgoja diskreditira edukaciju na nivo uobičajenog i zato neobaveznog informiranja ili pak, što je još češće u pedagoško-andragoški neobrazovanih edukatora — upute o nužnim aktivnostima ranjenog po napuštanju bolnice završe na nivou naredbi bez ikakove mogućnosti ranjenika da u djelomično promijenjenim uvjetima posthospitalne rehabilitacije dopuni ili djelomice izmijeni određeni kineziološki postupak ili posturalni element koji vodi povratku određene funkcije ili sposobnosti.

Kako sposobnost educiranja ne prolazi samo iz našeg medicinskog iskustva i kliničkog formiranja nju treba naučiti i kao takovu provoditi.

Samo tako učiniti ćemo edukaciju ranjenog cjelovitom i racionalnom — kada se govori o gradivu kojeg ranjenik mora usvojiti kao i strogo individualnom, kada imamo pred sobom odnos ranjenog prema njegovim preostalim i potencijalnim mogućnostima, njegovim stvarnim potrebama i očekivanjima.

Istaknimo osnovne sklopove ovog principa:

- a) Ranjeniku trebamo, teoretski (liječnik) i praktički (fizioterapeut) predočiti samo onu količinu činjenica — o njegovoj povredi, putevima njene sanacije, načinu, tempu i trajanju njegove rehabilitacije i njegove osobne uloge u svemu tome — koje su njemu potrebne da bi shvatio, prihvatio i kasnije u praksi navedeno znanje primjenjivao.
U ovom je segmentu našeg razumijevanja pedagoško-andragoškog principa veoma važno da ranjeniku iznosimo gradivo od jednostavnijeg k složenijem, u tempu kojeg može pratiti, u količini koju može upamtiti i praktično provoditi.
- b) Jezik, nastavna sredstva i vrijeme koje ćemo posvetiti nastavi (koja mora biti više tipa strukturiranog razgovora s povrijeđenim nego naš stručni monolog) — sve to valja prilagoditi psihološkom stanju i intelektualnoj razini ranjenog. Živost u nastavi, ranjenikov osobni primjer, racionalno korištenje disgresija, kao sredstva za održavanje pažnje i koncentracije te boljeg upamćivanja novih činjenica, valja edukator poznavati i smišljeno koristiti.
- c) Za fizioterapeuta, koji učestvuje u pokazno-praktičnom dijelu edukacije i koji apsolutno poštuje princip doktrinarnosti u edukaciji ranjenog, valja didaktičko pravilo po kojem ranjeniku valja pojasniti do nivoa razumijevanja — ne samo kako se koji kineziološki element izvodi već i zašto se izvodi.
- d) Konačno, edukator valja prihvatiti činjenicu da edukacija ranjenika namijenjena ciljevima posthospitalne rehabilitacije nije jednokratni akt već proces kojeg valja započeti čim ranije, tj. još u fazi hospitalnog liječenja i hospitalne rehabilitacije, i nastaviti u jednom drugom vremenskom periodu posthospitalne rehabilitacije.
Samo takav odnos do edukacije ranjenika stvoriti će od njega jednakovrijednog člana svog rehabilitacionog tima, ali i nosioca programa posthospitalne rehabilitacije, čime će stručnost u pristupu, upornost u izvođenju i svekoliki nadzor nad posthospitalnom rehabilitacijom biti u potpunosti uspostavljen.